

TÜRK SANAT TARİHİNDE EDİRNEKÂRİ LÂKE İŞLERİ VE SANATKÂRLARI

Ord. Prof. Dr. A. SÜHEYL ÜNVER

Istanbul Üniversitesi Tıp Tarihi Enstitüsü Müdürü

1915 de Türk tezhibini öğrenmeğe başladık. O tarihtenberi kıymetli hocalarımdan Edirnekârî, Edirne lâkesi, Edirne *rokoko* tezyinatlı cildi, isimlerini işitiyor ve bilhassa bu kaplardan bazı örnekler görüyorduk. Bu tarihten 1923 e kadar Medreset-ül-Hattâtîn denen ve değerli üstadlarımızın ders verdikleri bu sanat yuvasında bu mevzu üzerinde kazancımız sadece bir kulak dolgunluğu oldu. Maalesef bu seneler arasında muharrir A l i K e m a l Bey'in Sabah gazetesinde bu satırlarından başka bugüne kadar ihticâca salih bir başka me haz bulamadık. Bu satırlar da muharririn gördüğü birkaç eserin mahsulü idi. Sabah gazetesindeki bend budur:

"... Edirnenin yalnız şairleri değil, mücellidleri, müzehhibleri, hattâ umumiyetle sanatkârları meşhur idi. Bugün bile en nefis âsâr-ı kâdimimizi Edirne mahsulleri teşkil eyler. Cildler, kuburlar, çekmeceler bilhassa Edirne'ye mahsus idi. Zannetmeyiz ki bilfarz İstanbul'da, ya "Hezar Gradî Zâde E s - s e y y i d A h m e d A t â u l l a h", ya "E s - s e y y i d M u s t a f â N a k ş i" gibi eser-i mârifetlerini Avrupalıların bile takdîr eyledikleri sanatkârlardan İstanbul'da pek çok yetişmiş olsun. Hülâsa, Edirne bu mârifet ve maâli nokta-i nazarından o devirlerde Payitaht-ı sâni idi..."

Doktor R ı f a t O s m a n, Arşivinde bazı sanatkâr isimleri veriyor. Edirne'li mücellid S a f â î, Derviş S a f â î, N a s u h z â d e K a l e n d e r o ğ l u 'nun imzâli eserlerine Garp Müzelerinde rastlanıyor. Bizzat

kendisi Viyana'da iken bir âile nezdinde 1061 (1748) tarihinde mücellid s a f â î tarafından yapılmış çekmeceyi görmüştür.

Üzerinde Saray bahçeleri ve Saray umumî manzaraları renkli yapılmıştır ve etrafı da süslenmiştir.

Esasen bütün sanatkârların mevzuları devirlerindeki moda süslemeler ve çoğu takribî çizilmiş manzaralar ve kuşlardır.

Edirne'nin, tarihimiz boyunca Bursa'dan sonra ve İstanbul'u takiben yine ikinci payitahtlık sıfatını muhafazası oradan hazzeden padişahların sık sık gitmeleri ve Orta Avrupa'ya müteveccih seferlerine gidiş gelişte sık sık uğramaları ve hattâ oturmaları ve bilhassa Avcu Sultan M e h m e d 'in hemen bütün saltanatı seneleri arasında ikameti yalnız âlim ve fâzılların değil, edib ve sanatkârların da bulunmalarını icabettirmiştir. Son satır onu teyid ediyor.

600 senelik bir Edirne medeniyetimiz ve onun diğer mühim Türkiye şehirlerinden farklı hususiyetleri vardır. Edirnekârî işlerimiz yalnız bu lâke sâhasında değildir. Her mevzuda Edirne'ye izafe edeceğimiz güzelliklerde mühim eserlerimiz mevcuttur. Fakat ne yazık ki bunlar hakkında yazılmış bir eserimize rastlıyamamak bedbahtlığı içindeyiz. Yazılanlar da bazı tahminlere dayanan şu yukarıdaki satırlardan ileriye gidememektedir. Binaenaleyh biz de bu mevzûu tamamen kavrayarak ele alamıyacağız. Yazacaklarımız da gördüğümüz imzalı ve imzasız lâke eserlerden istiane ile fikir yürütmekten ileriye geçemeyecektir.

Edirne'de veya başka yerlerde lâke işler yapan sanatkarlarımız ve yaptıkları, az sayıda değildir. Avrupa ve Birleşik Amerika Müze ve Kütüphanelerinde müteaddit güzel işlerden gördük. Şüphe yok ki bunların çoğu Edirnekârî dediğimiz işlerdendir.

Bu tabirle bu çeşitli sayıdaki eserlerin mevcudiyetini ananenin bize rivayetlerle öğrettikleri nisbette Edirne'de yapılmış diye tahmin ediyoruz. Fakat Edirnekârî dediğimiz işlerin en ince ve mutenaları İstanbul'da da yapılmıştır. Bunlar da Edirnekârî diye mârufdur. Esasen bu kelime, nerede yapılsa yapılsın Edirne'de yapılan işler tavrında mânasına da alınabilir. Bunlardan biz İstanbul'a aid olanları diğerlerinden ancak çok mutena ve ince olmalarından ayırd edebiliyoruz. Bu kabîl işlerin karanlıkta da yapıldığı rivayet ediliyor. Bursa'da, vaktiyle Diyarbakır'da yapıldığı da söyleniyor; hattâ Re's-ül-âmidî diye bir Diyarbakırlı sanatkârdan ve eserinden bahsediliyor. Erzurumda da yapılmış imzasız Edirnekârî bir lâke kab gördük. Demek ki yazı ve tezhibde olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğunun Anadolu ve Rumeli'ye kadar mulâtilif şehir ve kasabalarda yetişmiş mahallî sanatkarların da bu kabîl eserler yaptıklarını öğreniyoruz.

Biz her ne kadar bazı lâke sanatkarlarının meselâ Edirneli Es-seyyid M u s t a f â 'nın (Şek. 1) gerek bazı müzelerimizde ve gerek zaman zaman el değiştiren hususi koleksiyonlarda bazı imzalı eserlerine rastlıyoruz. Bunu takiben birçok imza sahiblerini ve eserlerini görmekteyiz. Bunların mühim bir kısmını Edirne'ye atfediyoruz. Fakat az bir kısmını diğer yerlere teşmil etmek temayülünü gösteriyoruz.

Edirnekârî lâke işler arasında kitap ve defter kapları, cep ve koyun kuburları, kuburlu hokkalar, her çeşit rubu tah-ta, menşur mahfazaları, cilbentler, kalem-danlar, yaylar, yazı takımı, kutu, divitler, duvar saatleri mahfazası, çekmece, kavukluk, altlık vardır ve bunlar mühim bir yekûn tutmaktadır. Çoğunu görmeğe çalıştık. Bu çok çeşidi olan lâke işlerin hep-

si Edirne'de yapılmıştır. Maamafih bu kabîl işler yalnız İstanbul'da değil, Rumeli'nin Kızanlık gibi bazı şehirlerinde, Anadolu'da Bursa'da Diyarbakır'da ve Erzurumda dahi yapılmıştır. Onlarda da Edirnekârî tabiri esas olmuştur. İstanbul'da yapılanlar daha ince ve sanatkâranedir. Edirne'de basitlik içinde güzellikler vücuda getirmişlerdir. Bütün bunların içinde fevkalâde ve sanat kıymeti bir hayli olanlar varsa da harcâlem olanları da az değildir. Bu cihetle çoğunda imza yoktur. Zira müşterek çalışmalardır.

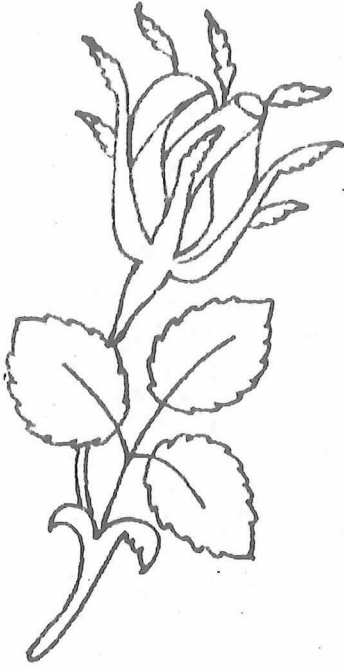
Bu saydığımız çeşitleri yapmak için bilhassa Edirne'de ve İstanbul'da muazam teşkilât kurulmuş ve bunlar hayatları boyunca ufak sanatkarların kolektif çalışmalarıyla devam ettirilmişler, hattâ evlâd ve ahfada intikal etmiştir; onlar da bu işleri devam ettirmişlerdir.

Deneme kabîlinden şimdiye kadar memleketimiz müze ve kütüphanelerinde ve hattâ her yarım asırda bir el değiştiren hususi koleksiyonlarda her gördüğümüz ve Edirnekârî dediğimiz işleri tesbit ettik ve bulduğumuz nisbette de sanatkarlarının isimlerini kaydettik ve alfabetik sıra ile bu yazımızın sonuna sıraladık.

A h m e t

Topkapı Sarayı Müzesinde Üçüncü Sultan A h m e t Kütüphanesinde No. 2653 de kayıtlı Üçüncü A h m e d 'e aid tuğralı bir albümün lâke kabında "Ketebehu ve zehhebeh ül-fakir mücellid A h m e t hazine sene 1140 (Ş. 2) (1727-1728) imzasını buluyoruz. Sarayın hazinesinde vazifedar olan bu zat hem hattât, hem tezhibci ve hem de cild sanatkarıdır.

Bu eseri nerede hazırladığını bilmiyoruz ammâ 1140 senelerinde Üçüncü Sultan A h m e t hemen sık sık Edirne'de bulunduğundan hazine koğuşuna mensub A h m e d 'i, Edirne'de lâkeci sanatkarlar arasında zikri lüzumlu gördük. Ammâ bu eserin nerede hazırlandığı da kayıtlı değildir.

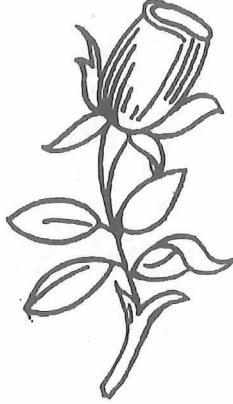

Res. 1

زوال مصطفیٰ
اردنوی ۱۱۸۰

زوال مصطفیٰ
اردنوی ۱۱۸۰

Res. 1

Res. 1

التی مصطفیٰ اردنی
۱۱۷۱

Res. 1

کتابه ذمیه
الفقر مجلد ۱۱
احمد غرنیه

Res. 2

Res. 1

عین

Res. 3

Res. 4

بسم الله الرحمن الرحیم
الید مصطفیٰ اردنی ۱۱۸۰

Res. 6

چله

Res. 5

هشتم دره
۱۱۸۰

Res. 7

Res. 10

Res. 8

Res. 15

Res. 16

Res. 17

Res. 18

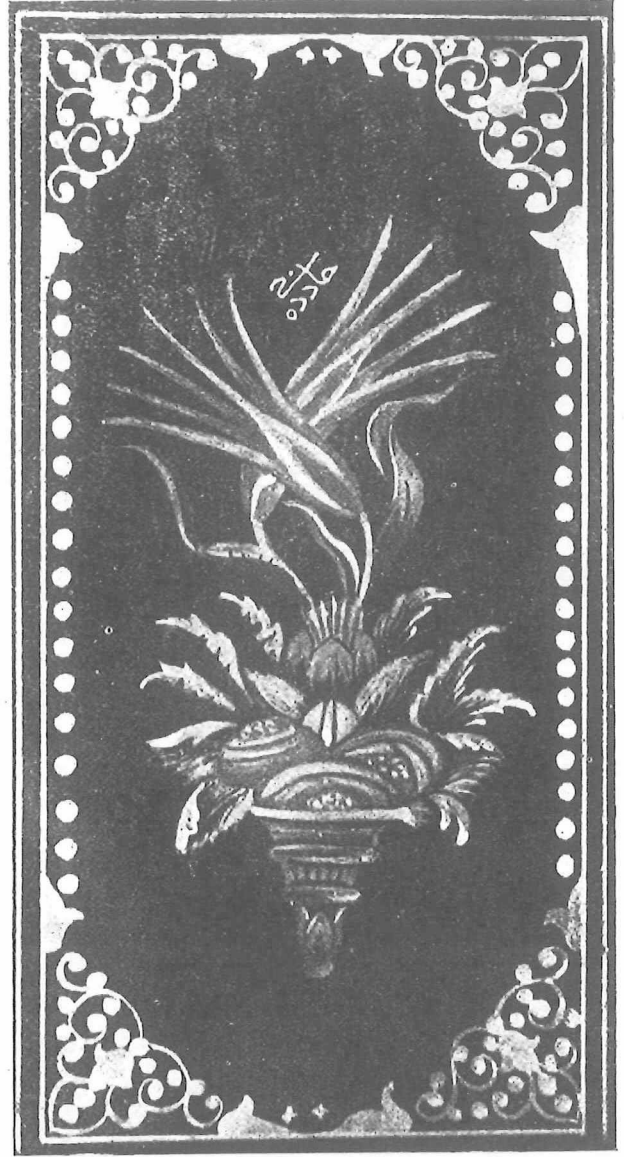

Res. 16

Res. 8

Res. 8

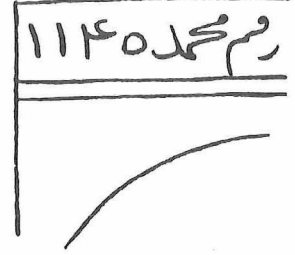
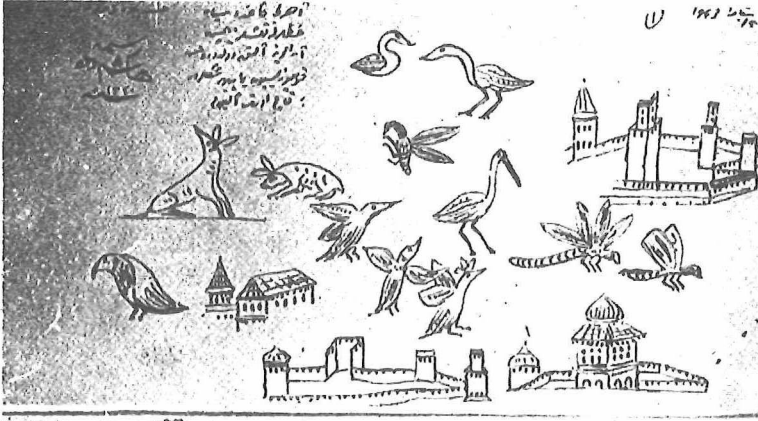
تاج

Res. 8

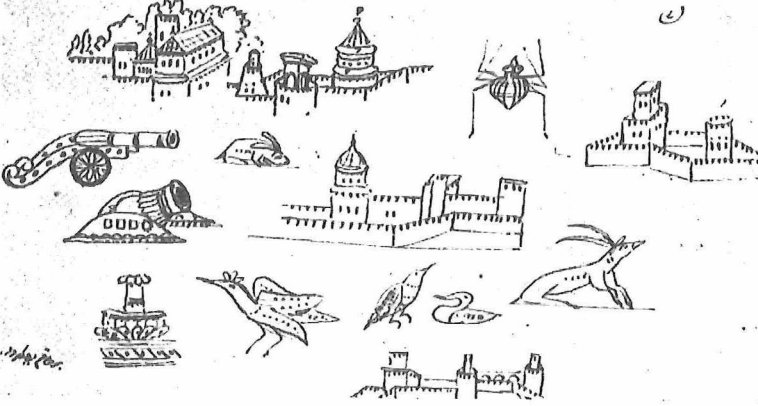
عالمیہ
سیدہ
۱۱۱۷

تاج ابراہیم

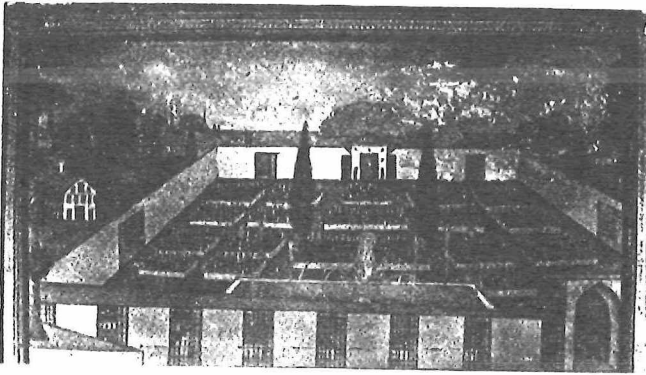
Res. 9

Res. 10

Res. 7

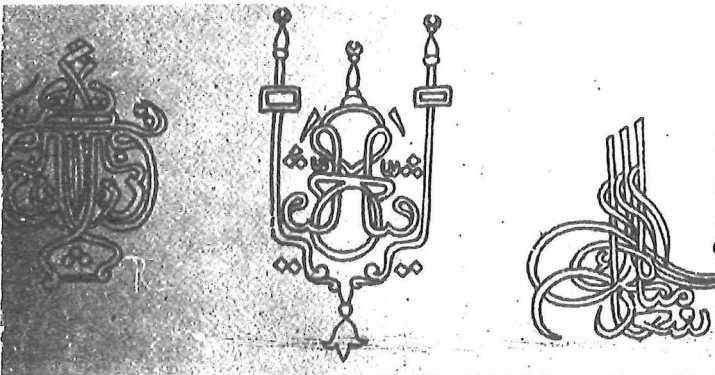
Res. 10

Res. 12

Res. 11

Res. 11

Res. 13

Res. 14

Bu hârikûlâde kabın bordüründe tâlik yazılar var. Lâkeci sanatkâr Ali Üsküdarî'nin yolundan gelen Ahmet şahsiyet sahibi bir artisttir. Lâkin zevkçe ve terkiyce düzgün olmak şartıyla çok farklar nazara çarpıyor. Bu cild içinde Üçüncü Sultan Ahmed'in asıl imzasıyla bizzat yazdığı tuğrası ve tuğra biçimi yazıları vardır. Zarfı ve mazrufu cihetiyle cidden kıymetli bir albümdür.

Ârif

Edirne sanatkârlarından çok maruf bir zattır. Bir kap üzerinde kendisini (sad aferin = yüz aferin) diye yerinde medh eden 6 beyitli bir manzume de görüldü. İzaha göre kabının zemini Bedahşi lâcivert ile boyanmış ve üstüne altunla iş yapılmıştır.

Hacı Ömer

Diğer bir ufak hokka ve kalemler çekmecesinde bu imza okunmuştur. 1170 - 1240 (1756 - 1824) seneleri arasında görülen eserlerin rokoko tezyinatı ile yapılmıştır. Üzerinde resim yoktur; sadece nakışlar görülmektedir. İçine konacak kalemler boyunda yani bir karışa yakın uzunluktadır. Şimdiye kadar görülenlerden çok değişik bir şekildedir.

Hüseyin

Edirnekârî üstünvani bir kuburda kapının altında imzası "amel-i Hüseyin" (Şek. 3) diye okunmuştur. XVIII inci asır sonlarına aittir. Tezyinatı rokoko dediğimiz Garp tezyinatıyla memleketimiz süslemelerinin karışmasından ibarettir. Altındaki yuvarlak mürekkep hokkasının altında (۱) ve ayn (ع) (Şek. 4) harflerinin karışmasından bir imza görülüyor da okuyamadık.

Hilmî

Edirne işi kapaklı masa ve çekmece üstüne konmağa mahsus yazı hokkası ve kalemndanlardan biri üzerinde okunmuş bir imzadır (Şek. 5). İçinde çok güzel ve orijinal rokoko süsler vardır. 1170-1240

(1756-1824) seneleri arası mamûlâtından olması bize bunu gösteriyor.

İç tarafında bir de fikirden çizilmiş evler ve kubbeli binalardan ibaret bir tablo vardır. Havası altunla yapılmıştır. Resimler üzerinde mavi renk ve fırçalarıyla çizilmiştir. Boyu bir karış kadardır. Şimdiye kadar görülenlerden çok farklı ve zariftir.

1223 (1808) tarihli bir cildde Mustafa Hilmi (Şek. 6) imzası görülmüştür. Eğer başka birisi değilse bunun Hilminin olduğu düşünülebilir ve yahud başka birisi ise farkedilmesi için diğerinin Mustafa Hilmi diye imza attığı da hatıra gelebilir. Bunu dikkat nazarına alarak ayrı bir fişle de gösterdik.

Hâşim Dede

Edirne kaplarından biri üzerinde "Ressemehu Hâşim Dede" (Şek. 7) 1220 senesi (1805) okunmaktadır. Kabın üzerinde değişik tipte köşkler, kaleler ve surlar görülmektedir. Kezâ havada uçan ve yerde duran şekilde kuş resimleri mevcuttur. Vazolar, hattâ örümcek ve böceklere kadar vardır. Bu kaleler resminde Edirne Hisarının o tarihte mevcut olan kısımlarından faydalanmıştır denebilir. Kap üzerindeki resmin bir köşesinde top ve arabası ve havan topu da çizilmiş ve buraya da koyduğumuz bu teferruat ile tablo tamamlanmıştır. İşçiliği ince ve çok mükemmeldir. Aherli kâğıda bu nakışlar siyah hatlarla yapılmış ve aralarına altun doldurulmuştur.

Zannımca bu zâtin 1216 (1801) tarihlerinde "Amel-i Derviş Hâşim" imzasıyla üzerinde "Kutb-ı Nâyî ya Hazret-i Mehmud Hama z a Dede" yazılı Mevlânâ'nın muasırı ve nâyzeni Hama z a Dede resmini İstanbul şehri müzesinde teşhirde gördüm. Aynı Hâşim Dede'nin olması muhtemeldir.

Hacı Dede

Kütüphanelerimizde birkaç imzalı (Şek. 8) eseri görünen Edirne Lâke üstadlarındandır. 1170 (1756) dan sonra ya-

pılmış imzalı bir lâke kabı Süleymaniye Umumî Kütüphanesinde Es'ad Efendi kısmında No. 1681 de saklıdır. Kabin diğer Edirne lâke kaplarında olduğu gibi miklebi yoktur. İmzası yalnız bir tarafındadır. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, F. 1606 da imzalı ve çiçekli Edirnekârî bir lâke kabı görüldü. Bu zâtın Kahire'de Dâr-ül-kütüb-il-Mısriyye yazı salonunda bir imzalı lâke kabını II 1951 de gördüm.

Hacı İbrâhim

Lâke bir kap üzerinde görülmüş imzadır (Şek. 9). Eserin sonunda 1101 Şaban (1690) tarihi olduğuna göre kap da o zaman işlenmiştir. Siyah zeminde Edirnekârî çiçekler yazılmıştır. Kabin sonradan da bu kitaba geçirilmiş olduğu düşünülebilir¹. Bir yayda "Amel-i İbrâhîm" (Şek. 9) imzasıyla 1117 tarihi de görülmüştür. Tarihsiz diğer bir lâke kabı da mevcuttur.

Mehmet

İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde T. 2962 de kayıtlı ve müzesinde teşhirde Hekimoğlu Ali Paşa'nın sadareti ve hayırları hakkında söylenmiş manzum tarihleri ihtiva eden mecmûanın rokoko süslü ve lâkin kısmen bozulması hasebiyle resmini alamadığımız kabin her iki kanadı içinde sanatkârın iki tablosu vardır. Birisinde Köprü yanında kaidesi kârgir köşkün kapısı üstünde "Rakkamehu Mehmet" (Şek. 10) imzası ve 1145 (1732) tarihi okunuyor. Tablonun birisi deniz kenarında ve uzaktan adaların görüldüğü deniz kenarında duvarlı bir lâle bahçesidir. Diğer yine uzaktan adaların görüldüğü bir yerde köprü yanında bir ev manzarasıdır.

Mustafâ Edirnevî

En çok imzalı (Şek. 1) eserlerini gördüğümüz Edirneli sanatkârdır. Mütaddid eserlerine rastladık. Bunlar Topkapı Sarayı Müzesi yazı salonunda İstanbul şehir müzesinde ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi müzesinde (T. 4069) teşhir-

dedir. Ekrem Hakkı ve Halil Edhem Koleksiyonlarından birisinde de bir diğer eserini gördük.

İmzaları :

Rakkamehu Edirnevî Es-seyyid Mustafa, sene 1180 2 tane var.

Es-seyyid Mustafa Edirnevî, sene 1171.

Es-seyyid Mustafa, tarih yok.

Bütün bu kaplarda rokoko süsler, çiçekler yer almaktadır. Bunları klâsik mahiyette siyah ve koyu ve orta kısımları bazen parıltı temin için Arusekli zeminde işlenmiş ve ortalarında ekseriya ince işlenmiş buketler yer almaktadır. Elimizde bulunan ve 61 e balığ olan ve Fatih'te Millet Kütüphanesinde teşhirde bir şiir mecmuasında mevcut çiçeklerin tertip ve işçiliğiyle yapılmış olan buketleri ve çeşitli çiçekleri de bu zâtın itibar ediyoruz.

Topkapı Sarayı Müzesi Yazı Salonunda teşhirdeki cildin her iki kanadı üzerinde 6 beyit yazılıdır. Bunu Ârif isminde bir zât tertib etmiştir. Edirneli Mustafa'nın sanatta merakini medh etmekte ve ona duâ etmektedir.

1180 (1766) de yaptığı cildlerden biri Edirne'de yapılmış ve Örfi Mahmûd Ağa satın alarak meşhur Edirne tarihini yazmıştır. Hâlen Üniversite Kütüphanesinde T. 612 de saklıdır. Bir tanesinde diğerlerindeki işçilik ve çiçekler olduğu hâlde imzası yoktur. Aynı yerde T. 4069 da durmaktadır.

Eserlerinde bulduğumuz dört imzası da birbirinden farklıdır.

Mehmet Şükri

Edirnekârî kubur şeklinde parlak bir divit yapmış ve üzerine altunla ve padişah tuğraları biçiminde "Saadet bâd, mübarek bâd" iki minareli cami şeklinde çifte "ya Fettah", kezâ "Bu da geçer" maâlinde Farsça "İn nîz bi-güzered" (Şek. 11) ibareleri yazılıdır ve bunlar yuvarlak kalem mahfazası üzerine çifte yazılmıştır. En altında hokka vardır. Fakat onu yapanın imzası yoktur.

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, T. 1997

M e h m e t V e h b i

1183 (1769) tarihli ve imzalı bir altlığını gördük. Edirne'nin meşhur lâke ustalarındandır.

M u s t a f a H i l m i

Es-seyyid M u s t a f a H i l m i (Şek. 6) 1223 (1808) tarihli imzasını taşıyan cild hususî bir koleksiyondadır. Edirne Lâkesidir. Yapıştırma varak altın üzerinde rokoko süsler yapılmıştır.

M u s t a f â N a k ş ı

"Es-seyyid M u s t a f â N a k ş ı" (Şek. 13) imzalı 1207 (1792) tarihli bir lâke kabı Topkapı Sarayı Müzesi yazı salonunda teşhirdedir. Çiçekleri bizim topladığımız ve Edirne'de yapılmış 61 buketin işçiliğine benzemektedir. Bu cihetle Edirneli Seyyid M u s t a f â ile bir münasebet düşünmekteyiz.

M u s t a f â N a k ş ı aynı zamanda hattâttır. Edirne'de Selimiye ve Eski Cami'de celi yazıları var. Bir tane çifte celi "Ya Hazret-i Mevlâna" levhasında:

Ketebah-ül-Fakir en-Nakşî

Es-seyyid M u s t a f â

1214

imzası okunmuştur. Yaptığı kaptan 7. sene sonra yazmıştır.

N a k ş ı D e d e

Hususi iki koleksiyonda "N a k ş ı Dede" imzalı ve lâkin tarihsiz iki eserini gördük. Birisi "H a c ı Dede" (Şek. 14) yolunda lâke ve rokoko süslü bir altlık, diğeri de yine Edirnekârî bir lâke kaptır. Kaptan ortada bir kule resmi var ki Edirne Sarayı'na kulesini hatırlatıyor. Aynı zamanda hattâttır. Edirne'de yazısı görülmüştür. XVIII inci asır ustalarındandır.

S ü l e y m â n

Edirnekârî lâke bir çekmece üzerinde "Ressemehu S ü l e y m â n" imzası görülmüştür. Üzerinde İkinci Sultan M a h m ü d ' ı A d l î tuğrası vardır. Bu tuğranın mevcudu çekmecenin Edirne'de bu tarihler arasında yapıldığını göstermektedir. Zira bu bir teâmüldür. Yeni bir padişah tahta geçince daha önceki hükümdarın

tuğrası kullanılamaz. Bu cihetle tarihsiz eserlerde tuğralar, devrini bize sarahatle bildirmektedir.

S e y y i d H â f ız

Edirnekârî bir lâke kaplıkta, 1198 (1784) tarihinde yazılmağa başlanmış bir defterin üzerindeki nakışta, Seyyid H â f ız (Şek. 15) imzası okunmuştur. Yazılma tarihi yazılı değildir. Bu topkapı Müzesi Hazine Arşivinde No. 847 de saklıdır.

Edirne'de 1113 (1701) de "Debbağ E m r e B a l ı" için imâl ettiği lâke kabının bir kanadı Baha Ersin tarafından bana hediye edilmiştir. Hususî bir sipariş olduğu cihetle sanatkar, rokoko süsleri itina ile yapmıştır. Cildin örneğini bu yazıma koyamadım. "Amel-i Seyyid H â f ız" (Şek. 16) diye imza attığı Edirne tarzında bir kalem koymağa mahsus hokkalı "Kubur"u da gördüm.

S e y y i d İ b r â h î m

Bir lâke kabı üzerinde görüldü. Topkapı Sarayı Müzesi Hazine Arşivinde No. 846 da mahfuzdur. Edirnekârî olan bu deftere 1204 (1787) de yazılmağa başlanmıştır. İmzası "Resmî Seyyid İ b r â h î m" (Şek. 17) şeklindedir. Topkapı Sarayı Müzesi yazı salonunda aynı şekilde imzalı bir eseri daha vardır.

Ş e h s u v a r z a d e D e r v i ş

Edirneli olduğu malûm değilse de Edirnekârî süslerle bir rubu' tahta yapmıştır. Tarihi yoktur.

Z i h n î v e Z i h n î z â d e

Bir Edirne lâkesi üzerinde "Rakkame Z i h n î Z â d e" (Şek. 18) imzası okundu. Tarihi yoktur. XVIII inci asır cildlerindendir. Her iki kanadında aynı olmak üzere şu manzume okunuyor.

Ele aldıkça bu mecmuacığ
Yaza bir dane gazel, etmeye nâz
Hat-nüvâs ehl-i kalem yârânın
Hâk-i pâyında budur arz-ı niyâz
Sadefi tab-ı dürrer-bârından
Sarfedüb nazmı ledlî bir az

Diğer bir eserinde "Rakkame M e h m e t Z i h n î" imzası okunuyor. Bu da 1183 (1769) tarihi yazılı lâke altlıktır, ortasında büyük ve güzel bir buket vardır. Z i h n î Z â d e'nin bu zâtin oğlu olmasını itibar edebiliriz.

İmzasızlar

Edirne'de yapılmış veyahud Edirne-kârî dediğimiz birçok itinalı veya harciâlem (ordinaire) yazılmış kap, çekmece, kutu ve sâire üzerinde imzasız pek çok lâke işler vardır. Bunlar birçok yerlerde görülebilir. Biz bir kaçının bulundukları yerleri ve numaralarını misâl olmak üzere veriyoruz.

Istanbul Üniversitesi K. T. 4069 : diğer yapılanlarla mukayese edersek Edirneli Mustafa'nın olması ihtimali galipdir.

Istanbul Üniversitesi K. T. 296 : F ı t n a t Divanı üzerinde XVIII inci asır sonu.

Bunlardan bir kısmının imzaları varmış, fakat zamanla silinmiştir.

Onları da imzasızlar arasına koyuyoruz. Edirne'de lâke cild ve tezyinat ustaları halk tipi dediğimiz "Art Populaire" e giren mitolojik ve folklorik mevzularda da fırça yürütmüşlerdir. Nitekim deve üzerinde taşınan Hazret-i A l i resmi imzası silinmesine göre Edirne'de yapılmış intibainı vermektedir.